



PROFILES-Newsletter (wersja polska)

Numer 05/2013



1. Zebranie robocze koordynatorów krajowych projektu PROFILES, Baião, Portugalia

Kolejne zebranie robocze koordynatorów krajowych projektu PROFILES odbyło się w dniach 24 – 27 października 2013 roku w **Baião**, niewielkiej miejscowości nad brzegiem rzeki Douro, położonej w malowniczym regionie Portugalii. Podczas tego spotkania, w którym uczestniczyły 34 osoby, dyskutowano nad bieżącymi problemami oraz planowanymi działaniami dotyczącymi projektu PROFILES. Każdy z uczestników spotkania przedstawił aktualny stan realizacji projektu w jego kraju. W trakcie grupowych dyskusji wymieniono się również doświadczeniami związanymi z wykonywaniem poszczególnych zadań.

Najważniejsze zadanie, jakie stoi przed uczestnikami projektu w 2014 roku, który jednocześnie jest ostatnim rokiem jego realizacji, to możliwie szerokie upowszechnienie efektów uzyskanych w trakcie kilku lat trwania projektu. W tym kontekście szczegółowo omówione zostały założenia przygotowanych dwu publikacji książkowych prezentujących dorobek projektu, jak również podsumowującej konferencji PROFILES, która odbędzie się po koniec sierpnia 2014 roku w Berlinie.



Zebranie robocze koordynatorów krajowych projektu PROFILES, Baião, Portugalia



Wrażenia z 6. spotkania PROFILES w Portugalii: żywe dyskusje, Fado w winiarni w porcie Calem i rejs statkiem do Porto © Mira Dulle



2. Jak można wpływać na zaangażowanie się nauczycieli we wprowadzanie zmian w edukacji przyrodniczej?

Ryszard M. Janiuk, Polska

Edukacja przyrodnicza cały czas podlega zmianom, biorąc pod uwagę jej cele, programy i metody nauczania. Zmiany te wynikają zarówno z wprowadzania gruntownych reform edukacyjnych, jak i pojawiania się nowych koncepcji teoretycznych związanych z nauczaniem przedmiotów przyrodniczych. Już dawno stwierdzono, że rzeczywiste wprowadzenie wszelkich innowacji do praktyki szkolnej zależy od nauczycieli, którzy muszą być przekonani o ich celowości i konieczności ich przeprowadzenia, wspierać i aktywnie włączać się w związane z tym działania. W konsekwencji udział w procesie tworzenia, rozwoju i wdrażania innowacji, prowadzić będzie do utożsamiania się z nią, co określane jest angielskim terminem **“ownership”**. Związane jest to z pozytywnym nastawieniem do wprowadzanej zmiany, traktowaniem jej jako czegoś stworzonego przez siebie, tworzeniem przychylnego do niej nastawienia, a jednocześnie redukcją możliwego oporu czy zniechęcenia, które mogą się w takich wypadkach pojawić. Przykład takich nauczycieli oddziałuje równocześnie na najbliższe środowisko, zachęcając innych nauczycieli do podejmowania podobnych działań, prowadząc w rezultacie do upowszechnienia danej zmiany czy innowacji. Wpływa to z kolei na chęć zaangażowania się nauczycieli w kolejne zmiany, jeśli przekonają się, że może to oddziaływać korzystnie na efekty ich pracy, co jest istotnym czynnikiem wpływającym na ich stały i efektywny rozwój zawodowy.

Ownership może odnosić się zarówno do całości pracy w zawodzie nauczyciele, jak i do poszczególnych jej elementów. Oczywiście trudno się spodziewać, choć niewątpliwie byłoby to bardzo pożądane, aby większość nauczycieli była w stanie w trakcie swojej kariery zawodowej w dostatecznym stopniu osiągnąć **ownership** w odniesieniu do odpowiednich elementów oddziałujących na ich pracę zawodową. Zależy to bowiem od wielu czynników, poczynając od tego, kto i dlaczego decyduje

się zostać nauczycielem, w jaki sposób został przygotowany do zawodu oraz czy warunki w których pracuje sprzyjają rozwojowi **ownership**. Szczególne znaczenie ma w tym ostatnim wypadku dobra atmosfera panująca w szkole, wynikająca ze współpracy między nauczycielami i wspierania przez dyrekcję i nadzór szkoły rozwoju zawodowego nauczycieli oraz zainteresowanie uczniów i ich rodziców wysokim poziomem nauczania. To z kolei powinno skutkować satysfakcją nauczyciela z wykonywanej pracy i chęcią dalszego rozwoju zawodowego. Niezależnie od tego bardzo duży wpływ na rozwijaniem **ownership** mają obowiązujące w danym kraju wymagania związane z rozwojem zawodowym.

Rozwój **ownership** nauczycieli ma szczególnie istotne znaczenie wówczas, gdy związane jest z wprowadzeniem zmian w procesie kształcenia. Istotną rolę odgrywają w takim wypadku instytucje wspomagające rozwój nauczyciela, w tym również wyższe uczelnie. Mogą one, poprzez odpowiednie aktywne zaangażowanie nauczycieli w proces wprowadzania tych zmian spowodować, że zaakceptują oni ich znaczenia dla poprawy jakości kształcenia oraz osobiście zaangażują się we wprowadzanie tych zmian. Planując takie działania trzeba jednak zdawać sobie sprawę z tego, że rozwój **ownership** jest długotrwałym procesem, a ponadto wymaga zapewnienia odpowiednich warunków, zarówno organizacyjnych jak i finansowych.

Zakład Dydaktyki Chemii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, który uczestniczy w projekcie PROFILES, stara się od wielu lat wspierać współpracujących z nim nauczycieli w rozwoju ich **ownership**. Są to nauczyciele, którzy sami widzą potrzebę doskonalenia swoich umiejętności zawodowych i korzystają z różnych możliwości, jakie w tym zakresie oferuje Zakład, takich jak: studia podyplomowe, kursy, cykliczne spotkania z wykładami z zakresu chemii i dydaktyki chemii, udział w seminariach i konferencjach poświęconych nauczaniu



chemii, a także w krajowych i międzynarodowych projektach dydaktycznych oraz badaniach prowadzonych przez Zakład. Podjęcie przez nauczycieli decyzji o skorzystaniu z oferty Zakładu oznacza, że są już oni na dobrej drodze do budowania swojego **ownership**. Tego typu działalność Zakładu ma bez wątpienia pozytywny wpływ na poziom edukacji chemicznej w regionie, ale równocześnie przynosi mu korzyści. Wynika to z możliwości kontaktu z dobrymi nauczycielami chemii i dyskusowania z nimi aktualnych problemów, na jakie napotykają w swojej pracy, które można wspólnie rozwiązywać. Ponadto do takich nauczycieli kierowani są studenci na praktyki, ich lekcje są nagrywane i wykorzystywane podczas zajęć ze studentami przygotowywanymi do zawodu nauczyciela chemii.



Uczestnicy I regionalnego sympozjum PROFILES



Uczestnicy I regionalnego sympozjum PROFILES

Jednym z przykładów rozwijania **ownership** nauczycieli chemii przez Zakład były studia podyplomowe „Kształcące, wychowawcze i przyrodnicze aspekty nauczania chemii w gimnazjum” zorganizowane dwukrotnie w ramach grantu uzyskanego z Ministerstwa Edukacji Narodowej. Było to w okresie po wprowadzeniu w 1999 roku w polskich szkołach reformy programowej, zakładającej również istotne zmiany w metodach kształcenia. W studiach

tych wzięli udział chętni nauczyciele chemii, którzy w trakcie trwających rok zajęć doskonalili swoje umiejętności zawodowe zgodnie z założeniami tej reformy. Równoległe jednak istotnym celem tych studiów było zaznajomienie ich uczestników z założeniami wprowadzanej reformy, ukazanie jej pozytywnych rezultatów, co w konsekwencji miało spowodować, aby by czuli się za nią odpowiedzialni i z przekonaniem wdrażali ją w swojej codziennej pracy. Zakładano również, że po zakończeniu studiów ich uczestnicy będą podejmowali działania o charakterze twórczym i innowacyjnym, służące dalszemu doskonaleniu warsztatu zawodowego oraz rozwijaniu związanych z tym umiejętności i kompetencji.

Innym przykładem może być udział nauczycieli w realizowanych przez Zakład międzynarodowych projektach dydaktycznych finansowanych z funduszy Komisji Europejskiej, takich jak SYSTEM oraz CROSSNET, a także kurs dla nauczycieli chemii z krajów Europy Centralnej i Wschodniej zorganizowany w ramach programu Socrates. Działania podejmowane w ramach tych projektach bez wątpienia wpływały na rozwój **ownership** ich uczestników. Świadczyło o tym nie tylko ich zaangażowanie w trakcie zajęć, lecz chęć udziału w kolejnych tego rodzaju przedsięwzięciach organizowanych przez Zakład, w tym również takich, które związane były z uczestnictwem ich uczniów. O swoich osiągnięciach informowali innych nauczycieli, jak również upowszechniali je w publikacjach oraz podczas sympozjów i konferencji poświęconych nauczaniu chemii.



Zajęcia kursu doskonalącego dla nauczycieli

Doświadczenie zdobyte w zakresie rozwijania **ownership** nauczycieli przedmiotów przyrodniczych zostało wykorzystane i rozwinięte



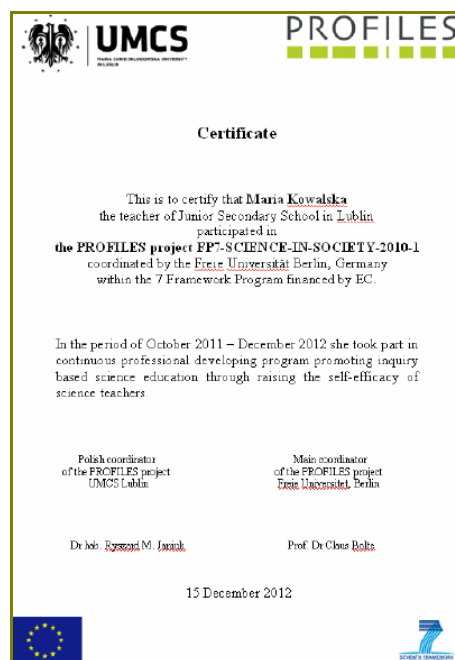
podczas realizacji zadań przewidzianych w projekcie PROFILES. Zaproponowany do zastosowania w tym projekcie czterostopniowy model rozwoju zawodowego nauczycieli pozwoli na nowe i bardziej racjonalne podejście do rozwoju **ownership** uczestniczących w nim nauczycieli przedmiotów przyrodniczych.



Plakat na temat gleby przygotowany przez uczniów

Przede wszystkim staraliśmy się dbać o to, aby w maksymalnym stopniu stworzyć pozytywną motywację do udziału w zajęciach przygotowanego kursu. W tym celu przed rozpoczęciem kursu za pomocą specjalnie przygotowanego kwestionariusza jego uczestnicy dokonali samooceny posiadanych kompetencji zawodowych oraz zadeklarowali, które z nich chcieliby doskonalić. Uzyskane w ten sposób informacje posłużyły do przygotowania programu kursu tak, aby w możliwie dużym stopniu był on zgodny z potrzebami nauczycieli. Na kolejnym etapie, gdy nauczyciele prowadzili zajęcia z zastosowaniem modułów, staraliśmy się wspomagać ich poprzez stały kontakt i bieżące konsultacje oraz zachęcanie do wymiany informacji z innymi nauczycielami realizującymi te same moduły. Na etap trzeci, który praktycznie rozpoczynał rozwój **ownership**, składały się dyskusje na temat realizacji modułów,

w efekcie których nauczyciele proponowali wprowadzenie w nich zmian. Na tym etapie pojawiały się również pierwsze propozycje przygotowania nowych modułów, zgodnych z założeniami PROFILES. Przejście na ostatni etap związane było między innymi z udziałem w konferencji w Berlinie nauczycieli wykazujących największe zaangażowanie podczas poprzednich etapów oraz podjęciem przez nich współpracy podczas przeprowadzania kolejnego kursu, z nową grupą nauczycieli. Analiza czynników świadczących o rozwoju **ownership** nauczycieli zaangażowanych w realizację projektu PROFILES wskazuje, że duża część z nich ma szansę na osiągnięcie założonych w tym zakresie celów. O tym jednak jak trwałe są to efekty można będzie mówić dopiero za jakiś czas.



Certyfikat uczestnictwa w projekcie

3. Nadchodzące wydarzenia

Symposium podsumowujące realizację projektu PROFILES

W dniu 12 kwietnia 2014 roku na Wydziale Chemii UMCS odbędzie się symposium podsumowujące realizację projektu PROFILES. Do udziału w nim, poza nauczycielami, którzy uczestniczyli w tym projekcie, zaproszeni zostaną nauczyciele przedmiotów przyrodniczych z całego regionu. Program sym-



pozjum, poza interesującymi wykładami na temat aktualnych problemów w edukacji przyrodniczej, przewiduje sesję plakatową, podczas której nauczyciele uczestniczący w projekcie PROFILES będą mogli podzielić się swoimi doświadczeniami i pomysłami wynikającymi z działań podejmowanych przez nich w ramach projektu.

II Międzynarodowa Konferencja PROFILES

Konferencja odbędzie się w dniach 25 do 27 sierpnia 2014 w Berlinie. Poza zaprezentowaniem i podsumowaniem dorobku projektu PROFILES w programie konferencji znajdują się interesujące wykłady międzynarodowych specjalistów z zakresu edukacji przyrodniczej. Ponad uczestnicy konferencji będą mogli włączyć się w nią czynnie w ramach „Targów edukacji przyrodniczej”. Z Polski w konferencji będzie mogło wziąć udział 3 nauczycieli uczestniczących w realizacji projektu.

Szczegółowe informacje na temat organizacji i programu konferencji można będzie znaleźć na stronie internetowej projektu PROFILES <http://www.profiles-project.eu/>.

Polską wersję opracował dr hab. Ryszard M. Janiuk